

РОЗДІЛ 2

ГЕНДЕРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

СПЕЦИФІКА ГЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ В ІСПАНІЇ

Ірина ГРЕЧИН

**Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
ira.grechyn.777@gmail.com**

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується трансформацією всіх сфер суспільного життя, ускладненою політичною та економічною нестабільністю, що знаходить відображення у функціонуванні сім'ї, як суспільного інституту, а це, в свою чергу, дестабілізуючим чином впливає на всі соціальні системи, серед яких гендерне та статеве виховання посідає одне із провідних місць. Особливого значення набуває повсякденна робота щодо поширення гендерних знань, упровадження в життя принципів гендерної рівності та формування нових стандартів і традицій поведінки, які б закріплювали ці принципи на рівні прийнятних і звичних кроків, незалежно від того, в якій сфері ця поведінка проявляється – в економіці, політиці, в інформаційному просторі, у педагогічному процесі чи у повсякденному спілкуванні, у сімейному житті, побуті. Через гендерну освіту здійснюється процес формування егалітарної свідомості особистості в системі соціокультурних взаємозв'язків на паритетних засадах.

Національна стратегія навчання та виховання підростаючого покоління в Україні потребує впровадження нової освітньої парадигми, мета якої полягає у всебічній підготовці молодого покоління до життя в полікультурному та швидкоплинному світі.

Затребуваність педагогічною практикою у вивченні зазначеного питання зумовлює інтерес соціально-педагогічної науки до аналізу кращих виховних практик гендерного виховання Європи та світу, зокрема Іспанії, яка наприкінці ХХ століття визначила проблеми сім'ї, родинного виховання дітей пріоритетними та важливими для подальшого розвитку суспільства.

Упродовж останніх десятиріч активізувалися науково-педагогічні дослідження гендерного та статевого виховання учнівської молоді. Специфіка розвитку гендерної освіти та виховання відображена у працях українських, російських (М. Алексеєва, І. Братусь, Т. Говорун, Н. Гусак, Т. Демченко, О. Кізь, О. Кікінежді, І. Кон, В. Костів, В. Кравець, Д. Луцик, Р. Овчарова, Г. Філіппова, та ін.) та іспанських (К. Азорін (С. Azorín), О. Діаз (O. Díaz), Г. Гальдо Муньоз

(G. Galdó Muñoz), К. Хіменез Фернандез (C. Jiménez Fernández), Л. Лусер (L. Lucer), Х. Мадрид (J. Madrid), Л. Перез (L. Pérez)) вчених.

Сьогодні у більшості країн-членів Європейського Союзу, в тому числі й в Іспанії, політику держави із соціального захисту батьківства та дитинства спрямовано на вирішення гендерних проблем, пов'язаних із життям та забезпеченням добробуту родин, соціальною підтримкою громадян; створенням рівних умов для працевлаштування жінок і чоловіків; організацією спеціальних комітетів чи комісій, відповідальних за надання допомоги неповним родинам, працюючим жінкам; врахуванні приналежності жінок до різних груп (за національністю, мовою, культурою, релігією, освітою, віком тощо) [1, с. 67].

Так, у 2011 р. було проведено Всесвітню Нараду експертів з питань статевого виховання (Мадрид, Іспанія), метою якої була розробка документу, для підтримки практикуючих фахівців і установ, що працюють у цьому напрямі, в результаті чого Європарламент прийняв резолюцію щодо питання здійснення гендерного та статевого виховання в країнах Євросоюзу, включивши в неї таке трактування: «Формулювання і здійснення гендерної політики з питань сексуального та репродуктивного здоров'я і прав людини, а також у сфері статевого виховання у школах знаходиться в компетенції держав-учасниць» [5].

Аналіз політики гендерної освіти учнівської молоді Іспанії дає змогу стверджувати, що вона є країною сильних регіональних відмінностей в культурі і ділиться на 17 автономних співтовариств з 50 провінціями і 2 автономних міста (Сеута та Мелілья, розташовані на африканському континенті), де Римо-католицька церква впливає на сприймання гендерного та статевого виховання суспільством. Іспанський уряд немає єдиної сексуальної та репродуктивної політики в галузі охорони здоров'я, а статеве виховання не є обов'язковим у школах, зосереджується увага на біологічних, психологічних і соціальних аспектах статей.

У 1981 р. в «Офіційному бюлетені держави» (*«Official Bulletin of the State»*), уряд запропонував рішення щодо розгляду статевого питань в школі, починаючи із дошкільного віку, через соціальні і/або природничі науки. Закон «Про право на освіту» (*«The Organic Law of the Right to Education»*) надав автономію школам і свободу дій учителям щодо можливості здійснення гендерного та статевого виховання на різних етапах навчання [6, с. 239]. За рішенням, прийнятим на місцевому рівні, гендерне та статеве виховання може здійснюватися наскрізно по всій навчальній програмі або як окремий предмет. З грудня 2005 р., відповідно до нового Закону «Про освіту», передбачалося поступове включення гендерного та статевого виховання в навчальний предмет «Громадянська освіта».

В Іспанії немає встановлених мінімальних стандартів щодо здійснення статевого виховання учнів, а відповідальність за гендерну політику покладено на національний уряд, за її якість та доступність відповідає регіональна влада в країні [4, с. 74]. Статеве просвітництво і введення стратегії сексуального здоров'я, рекомендованої Міністерством охорони здоров'я, в Іспанії відбувається неоднаково в різних автономіях. Наприклад, у Валенсії і Галісії існує прогресивний закон про транссексуалізм. Андалусія лідирує у сфері субсидування контрацептивів. Країна

Басків виділяє найбільше грошей серед інших автономій, на все, що пов'язано зі здоров'ям, у тому числі сексуальним і репродуктивним.

Остання автономія, яка оновила стратегію сексуального здоров'я – Валенсійське співтовариство. Серед інших заходів, законодавство передбачає введення програм гендерної та сексуальної освіти для підлітків, а також фінансування методів контрацепції тривалої дії. В Андалусії все те, що пов'язано з сексуальним здоров'ям і статевою просвітою, є частиною програми «Форма Ховен» («*Forma Joven*»), що фінансується державою. Програма введена в 711 освітніх центрах, тобто робота буде проведена серед майже 240 тисяч учнів Андалузійського округу [2, с. 164]. Також у рамках програми працюють 7372 консультанти. У співтоваристві Мадрид існує програма, метою якої є поліпшення сексуальної грамотності та запобігання можливих проблем (незаплановані вагітності, сексуальні дисфункції та інші). Сюди ж включені проблеми дискримінації, сексуального та гендерного насильства.

Крім цього, Головне управління охорони здоров'я спільно з Міністерством освіти розробляє програму валеологічного виховання для шкіл, що включає в себе і питання сексуального здоров'я. У Каталонії існує програма «Увага до сексуального та репродуктивного здоров'я» («*Atención a la Salud Sexual y Reproductiva*») (ASSIR)), що включає в себе первинну гінекологічну допомогу, допомогу при захворюваннях, що передаються статевим шляхом, а також план підтримки молоді. В рамках ASSIR проводиться робота з учнями старшої школи у віці від 14 до 16 років.

Отже, яскраво виражена потреба сучасного суспільства в якісному здійсненні гендерного та статевого виховання знаходить підтримку на національному рівні країн європейського співтовариства. Таким чином, Іспанія виявляє інтерес до статевого та гендерного виховання учнівської молоді як важливої цінності суспільства, що пов'язана із збереженням репродуктивного та сексуального здоров'я громадян, підвищенням рівня їх статевої вихованості, формуванням готовності до шлюбу, сім'ї та відповідального батьківства. Важливе місце в реалізації завдань щодо удосконалення національних систем шкільної статевої освіти в Іспанії займає формування ефективної гендерної політики в країні.

Література

1. Гендерні аспекти усвідомленого батьківства: навчальний посібник / Говорун Т. В., Кравець В. П., Кікінежді О. М., Кізь О. Б. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. 142 с.
2. Azorín C. M. Actitudes del profesorado hacia la coeducación: claves para una educación inclusiva. *ENSAYOS. Revista de la Facultad de Educación de Albacete*. 2014. No. 29 (2). P. 159–174.
3. Galdó Muñoz G. Educación, alta capacidad y género: El necesario compromiso entre hombres y mujeres más capaces. *Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales*. Madrid, 2002. P. 69–83.
4. Para la Mejora de la Calidad Educativa BOE de 10 de diciembre: Ley Orgánica de 9 de diciembre No. 8/2013.
5. Madrid J. M. y Lucer L. A. (2010). Directrices de la política educativa de género en España (1970–2010). *Educatio Siglo. XXI*. 2010. No. 28(2). P. 223–244.